Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg

DE RICHTLIJNEN VOOR GEHOORSCREENING IN DE CLB

Beste collega arts,

Sinds het schooljaar 2016-17 zijn de huidige richtlijnen voor gehooronderzoek van kracht bij de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB). Bij jongeren vanaf de leeftijd van 11 jaar ligt de focus op de vroegtijdige detectie van lawaaischade: leerlingen uit het 6e leerjaar en 3e secundair worden systematisch onderzocht met de **SPIN-test** (spraak-in-ruis test). Bij jonge leerlingen (m.n. 1e kleuters met specifieke risicofactoren en alle leerlingen uit het 1e leerjaar) wordt gebruik gemaakt van een **verkort audiometrieprotocol**. Naar aanleiding van doorverwijzingen stellen artsen ons een aantal vragen. Via deze weg willen we u graag op de hoogte brengen van de **meest gestelde vragen en antwoorden hierop.**

Wat beoogt de standaard Gehoor voor het CLB?

In opdracht van de Vlaamse overheid ontwikkelt de VWVJ (Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg) standaarden voor CLB (centra voor leerlingenbegeleiding). Voor wat betreft de standaard gehoor is de implementatie in september 2016 gestart.

De doelstelling is het **opsporen van neurosensorieel (NS) gehoorverlies** in een zo vroeg mogelijk stadium. Aangeboren NS-gehoorverlies - door letsels aan het binnenoor, de auditieve zenuwbanen en/of de hersenen - wordt in principe door de systematische neonatale gehoorscreening opgespoord. Maar soms is NS-gehoorverlies pas later detecteerbaar omdat het verworven wordt door ziekte (bv. meningitis) of ernstig hoofdtrauma. Bovendien komt lawaaischade aan het oor, een vorm van NS-gehoorverlies, in toenemende mate voor bij jongeren en volwassenen.

Hoe pakt het CLB dit precies aan?

De huidige aanbeveling voor het CLB bestaat uit vier luiken:

1. Een selectief gehooronderzoek met de klassieke audiometrie, volgens een korte procedure, *ENKEL bij kinderen van het 1e kleuterklasje die hiervoor in aanmerking komen*. De indicatie wordt gesteld aan de hand van het resultaat van de neonatale gehoorscreening (meestal afgenomen door Kind en Gezin) en/of een beperkt aantal risicofactoren (met name familiaal erfelijk voorkomen van gehoorverlies, ernstige prematuriteit, intra-uteriene CMV-infectie, bacteriële meningitis en/of ernstig hoofdtrauma in de voorgeschiedenis). Bij jonge kleuters die niet aan minstens één van de hogergenoemde selectiecriteria voldoen, wordt het gehoor niet onderzocht.
2. Een systematisch gehooronderzoek met de *klassieke audiometrie bij ALLE leerlingen van het 1e leerjaar* maar volgens een verkorte procedure. Dit vervangt het gehooronderzoek dat tot nu toe in de 2e kleuterklas plaatsvond.
3. Een gehooronderzoek *bij kinderen voor wie er bezorgdheid is over de ontwikkeling*. Dit onderdeel valt onder het CLB-aanbod op maat en binnen een traject dat samen met de ouders wordt doorlopen.
4. Een systematisch gehooronderzoek met de *SPIN-test (spraak-in-ruis-test) bij alle leerlingen van het 6e leerjaar en het 3e jaar van het secundair onderwijs*.

Wat wordt er van de NKO-arts (i.s.m. de behandelende arts) verwacht na doorverwijzing?

Bij een afwijkend testresultaat wordt de leerling doorverwezen naar de NKO-arts (eventueel in samenwerking met de behandelende arts). Uitgaande van de individuele situatie zal de NKO-arts bijkomende diagnostische stappen zetten, en indien nodig een behandeling starten.

Bij afwijkende uitslag op het korte audiometrieprotocol (1e kleuterklas, 1e leerjaar) wordt aan de NKO-arts het volgende gevraagd:

1. Wordt het gehoorverlies opgespoord door het CLB bij deze leerling bevestigd?
2. Om welk type van gehoorverlies gaat het? Perceptief of geleidingsgehoorverlies? Congenitaal of verworven?
3. Etiologie voor het vastgestelde gehoorverlies?
4. Indien nodig, behandeling instellen en de leerling opvolgen
5. Feedback sturen naar het CLB

Merk op: bij vaststelling van een gehoorverlies van conductieve aard (cf. frequent voorkomen van oorstoppen en otitis media met effusie bij jonge kinderen) is het van groot belang om **na de behandeling van deze pathologie, een controle-onderzoek bij de NKO-arts te laten plaatsvinden om een eventueel gemaskeerd perceptief gehoorverlies alsnog uit te sluiten.** Dit gebeurt aan de hand van een uitgebreide toonaudiometrie.

Een afwijkende SPIN-test (6e leerjaar, 3e jaar secundair onderwijs) duidt op een **gestoord spraakverstaan in rumoer**. De vraag bij verwijzing is om op zoek te gaan naar **mogelijke verklaringen hiervoor**. De SPIN-test focust eerder op de detectie van een neurosensoriële gehoorstoornis en is minder gevoelig voor licht geleidingsgehoorverlies. Een volledige toonaudiometrie kan wel differentiëren tussen beide types gehoorstoornis.
Bij een afwijkende SPIN-test kan de audiometrie in sommige gevallen nog normaal zijn, denk bv. aan lawaaischade in een zeer vroeg stadium, aangeboren neurosensorieel gehoorverlies (al dan niet syndromaal) met late aanvang, verworven perceptief of gemengd gehoorverlies van infectieuze of iatrogene oorsprong, auditieve verwerkingsproblemen, luistermoeilijkheden, aandachtstoornis… In het diagnostisch traject is het echter van belang om te **focussen op de differentiatie tussen geleidings- en neurosensorieel gehoorverlies en om dit naar het CLB te communiceren**. Verder beslist de NKO-arts op basis van eigen expertise of hierbij andere partners en/of een multidisciplinair team betrokken dienen te worden.

Waar vind ik meer praktische of achtergrondinformatie over de nieuwe CLB-werkwijze?

In de twee folders in bijlage - die via het CLB worden verspreid - wordt de CLB-werkwijze voorgesteld. Voor meer gedetailleerde informatie over het verkorte audiometrieprotocol en/of het gebruik van de SPIN-test in het kader van het CLB-screeningprogramma kunt u terecht:

- **Op de website van de VWVJ:** https://vwvj.be
  Onder het luik “Horen” vindt u een schat aan informatie over de nieuwe standaard Gehoor, onder meer: de integrale tekst en wetenschappelijke onderbouw van de richtlijnen, een samenvatting ervan, folders en andere communicatiematerialen, filmpjes en vormingsmateriaal voor CLB-medewerkers…

  Op de website http://testjegehoor.be **voor een zelftest** via internet met de SPIN-test. In de CLB-praktijk wordt de test uitgevoerd via een tablet met hoofdtelefoon. Het systeem wordt jaarlijks gekalibreerd.

Hebt u nog meer vragen? Aarzel niet om ons via mail te contacteren: info@vwvj.be

Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg, Leuven
Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap.

Kunnen we op uw medewerking rekenen?

Vlaanderen is internationaal één van de koplopers wat betreft preventie en vroegdetectie van gehoorstoornissen bij kinderen en jongeren. De ontwikkeling van dit screeningsprogramma naar lawaaischade bij jongeren heeft gestalte gekregen dankzij een **samenwerking tussen tal van actoren**: de Vlaamse overheid, de VWVJ, ExpORL KU Leuven, CLB-directies en medewerkers… **iedereen heeft hierbij een cruciale rol gespeeld.**

Voor een succesvolle uitrol van dit preventieve programma in Vlaanderen hebben we ook **uw medewerking** nodig. Enkel bij een sluitend diagnostisch- en nazorgtraject kan de investering in preventie en vroegdetectie optimaal benut worden. Hierbij is **een goede wederzijdse communicatie** tussen partners onontbeerlijk.

Uw expertise is niet alleen **van belang voor elk individueel kind** dat naar u wordt doorverwezen en verder door het CLB zal worden opgevolgd, maar heeft ook **grote maatschappelijke waarde.** De follow-up informatie die u ter beschikking van het CLB stelt, maakt het immers mogelijk om het screeningsprogramma te evalueren, betrouwbare en representatieve cijfers over het gehoor van kinderen en jongeren in Vlaanderen te genereren, en bij de bevoegde instanties te ijveren om bijkomende maatregelen te treffen ter preventie van lawaaischade.

Wilt u meer weten over de SPIN-test?

Voor meer info over het gebruik van de SPIN-test in het kader van het CLB-screeningprogramma en over de standaard Gehoor voor het CLB kan u terecht op onze website: www.vwvj.be.

Voor specifieke vragen kunt u ons via mail contacteren:

- **Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg:** info@vwvj.be
- **Experimentele ORL, KU Leuven:** exporl-spin@kuleuven.be

Vlaamse overheid

KU LEUVEN

FOLDER VOOR NKO-artsen **2022**

VWVJ

DE VLAAMSE WETENSCHAPPELIJKE VERENIGING VOOR JEUGDGEZONDHEIDSZORG VZW

stelt voor

De SPIN-test:

het CLB-gehooronderzoek

bij schoolgaande jongeren om

lawaaischade tijdig op te sporen

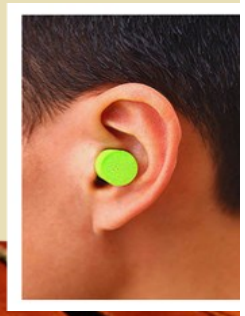

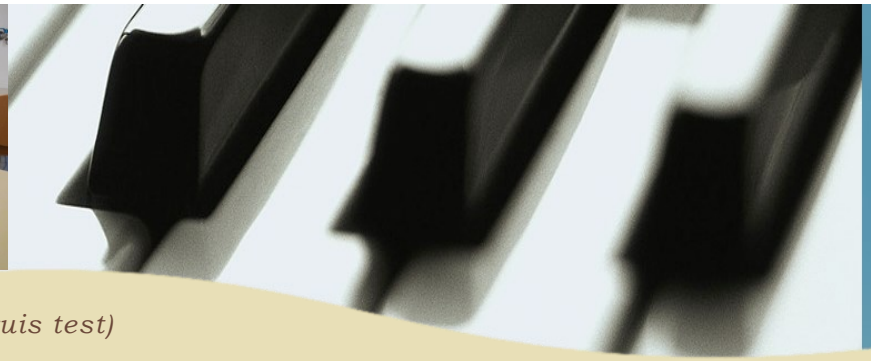

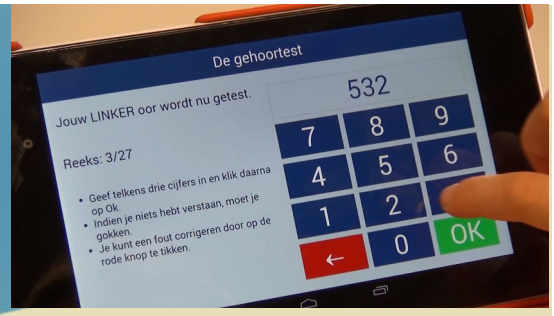

De SPIN-test (spraak-in-ruis test)

Een test ontworpen door de onderzoeksgroep ExpORL van de KU Leuven

De Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWVJ) ontwikkelde, in opdracht van de Vlaamse overheid en in samenspraak met de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB), richtlijnen voor de tijdige detectie van verworven gehoorschade bij jongeren door blootstelling aan lawaai.

Specifiek voor dit doel ontwierp de onderzoeksgroep Experimentele ORL van de KU Leuven een geautomatiseerde en erg gebruiksvriendelijke screeningstest voor de CLB. Deze zogenaamde SPIN-test onderzoekt het spraakverstaan in rumoer, wat hem zeer geschikt maakt voor de opsporing van (minimale) lawaaischade aan het gehoor. Via een hoofdtelefoon krijgt de leerling korte reeksen van 3 cijfers in een achtergrondruis te horen, die hij/zij vervolgens op een tablet moet intikken.

Een screeningsprogramma op punt gesteld in samenwerking met de centra voor leerlingenbegeleiding

Uit validatieonderzoek is gebleken dat de SPIN-test betrouwbare resultaten oplevert en beter geschikt is voor gebruik in een screeningscontext dan de klassieke toonaudiometrie. Verdere grootschalige praktijkevaluaties tijdens het schooljaar 2014-2015, het Vlaanderen brede implementatiejaar 2016-2017 en het daaropvolgend schooljaar 2017-2018 maakten het mogelijk om de leeftijdsspecifieke verwijscriteria te verfijnen met het oog op een gebalanceerd en verantwoord doorverwijsbeleid.

Deze screeningsmethodiek wordt in heel Vlaanderen toegepast bij 11- en 14-jarigen: leerlingen uit het 6e leerjaar en 3e secundair worden systematisch onderzocht met de SPIN-test. Bij de implementatie van deze richtlijnen werden de centra begeleid en ondersteund om een gestandaardiseerde en kwaliteitsvolle toepassing van het screeningsprogramma op Vlaams niveau te bereiken.

Wat te doen bij een afwijkend SPIN-resultaat ?

Een afwijkende SPIN-test geeft aan dat het spraakverstaan in rumoer is verstoord

In tegenstelling tot toonaudiometrie is de SPIN-test minder gevoelig voor licht conductief gehoorverlies en focust deze eerder op de detectie van neurosensoriële gehoorstoornissen. Rekening houdend met de waarschijnlijkheid van een onderliggend neurosensorieel gehoorverlies en met een aanvaardbaar verwijspercentage zijn - in overleg met experten - de leeftijdsspecifieke verwijscriteria vastgelegd op een afwijking van -3.9 SD onder de gemiddelde spraakverstaandrempel van de leeftijdsgroep van het 6e leerjaar (concreet betekent dit op -6,5 dB) en op een afwijking van -3.1 SD onder het gemiddelde (concreet is dit op -8,1 dB) in het 3de secundair. In dit geval wordt de leerling **doorverwezen naar de NKO-specialist** via de behandelende arts voor verder onderzoek. Uitgaande van de individuele situatie kan u als NKO-specialist dan vorm geven aan het diagnostische traject en **op zoek gaan naar mogelijke verklaringen voor het vastgestelde gestoorde spraak-verstaan in rumoer**.

In sommige gevallen kan de audiometrie nog normaal zijn, denk bv. aan lawaaischade in een zeer vroeg stadium, aangeboren neurosensorieel gehoorverlies (al dan niet syndromaal) met late aanvang, verworven perceptief of gemengd gehoorverlies van infectieuze of iatrogene oorsprong, auditieve verwerkingsproblemen… Op basis van uw expertise beslist u of andere partners en/of een multidisciplinair team hierbij eventueel betrokken dienen te worden.

Deel uw bevindingen, adviezen en nazorg aan het CLB mee

Voor CLB-medewerkers wordt het ontbreken van follow-up gegevens na verwijzing als zeer frustrerend ervaren. Daarom vragen we u om informatie in verband met uw bevindingen en nazorgbeleid terug te koppelen. Zo helpt u het CLB om ondersteuning te bieden aan de jongeren, de ouders en de school.

DE ZORG ERNA

Om op school de meest gepaste opvolging te bieden aan uw kind, is het belangrijk dat het CLB de resultaten van het onderzoek bij de NKO-arts verneemt. Een goede samenwerking tussen ouders, huisarts, NKO-arts en CLB-arts is hiervoor aangewezen. Concreet: Na afloop van het medisch onderzoek ontvangt u steeds een resultatenbrief. Is de toonaudiometrie in het CLB afwijkend, dan ontvangt u ook een verwijsbrief voor de NKO-arts. Gelieve de verwijsbrief mee te nemen naar de NKO-arts en ingevuld terug te bezorgen aan het CLB.

EEN WERELDPRIMEUR

Vlaanderen is internationaal één van de koplopers wat betreft het vroeg opsporen van gehoorstoornissen bij kinderen en jongeren. Het huidige screeningsprogramma is er gekomen dankzij een **samenwerking tussen veel organisaties**: de Vlaamse overheid, de VWVJ*, de KU Leuven, CLB-koepelorganisaties en CLB-medewerkers… **iedereen speelde hierbij een onmisbare rol.**

Woordenlijst:

* **CMV** staat voor cytomegalovirus. Tijdens de zwangerschap kan dit virus de ontwikkeling van het gehoor van de baby verstoren
* **CLB** staat voor centrum voor leerlingenbegeleiding
* **NKO-arts** is de arts gespecialiseerd in neus-, keel- en oorziekten
* **Toonaudiometrie** is een onderzoek van het gehoor waarbij pieptonen worden aangeboden via een hoofdtelefoon. De persoon geeft aan welke tonen wel of niet worden gehoord.
* **VWVJ** staat voor Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg

Meer informatie op www.vwvj.be

VWVJ

Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg vzw
2022

Het centrum voor leerlingenbegeleiding stelt voor…

Hoe gehoorverlies bij kinderen tijdig op te sporen

GOED HOREN IS BELANGRIJK

Goed horen maakt het makkelijker om je goed te ontwikkelen. Goed horen is niet alleen belangrijk voor de ontwikkeling van de taal en het spreken. Het maakt het ook makkelijker om met vriendjes te spelen, om je lekker te voelen en als een sociaal persoon groot te worden. Onderzoek leert ons dat slecht horen in de klas kan leiden tot vermoeidheid en stress. Daardoor maakt een kind dat minder hoort meer kans op gedragsproblemen en leerachterstand.

In Vlaanderen worden meerdere acties ondernomen om bij kinderen en jongeren gehoorverlies op te sporen. Alle baby's in Vlaanderen krijgen kort na de geboorte een gehooronderzoek via Kind en Gezin. In de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) wordt het gehoor van kinderen en jongeren ook op regelmatige tijdstippen onderzocht.

DOEL GEHOORONDERZOEK VIA CLB

In opdracht van de overheid zijn richtlijnen voor het gehooronderzoek in de CLB opgesteld. Kinderen horen wel eens slecht als ze verkouden zijn of een middenoorontsteking hebben. Dit is meestal van tijdelijke aard en geneest vanzelf. Het gehooronderzoek in het CLB heeft niet de bedoeling deze lichte en voorbijgaande gehoordaling vast te stellen. Wel wil ze gehoordaling opsporen waarvan de oorzaak in het binnenoor (het slakkenhuis) ligt of in de zenuwen van de hersenbanen. Soms worden kinderen geboren met dit probleem, andere kinderen gaan slecht horen na een ernstige infectie of een ongeval.

HOE GEBEURT DIT ONDERZOEK?

In de 1ste kleuterklas ontvangt u vóór het medisch onderzoek een vragenlijst. Daarin wordt gevraagd naar specifieke risicofactoren voor gehoorverlies:

- te vroeg geboren
- een CMV-infectie* tijdens de zwangerschap
- een ernstig hoofdletsel
- een ernstige vorm van hersenvliesontsteking
- aangeboren doofheid in de familie

Het CLB wil ook weten of uw kind een gehoortest kreeg na de geboorte via Kind en Gezin (of ONE in de Franstalige Gemeenschap). Uw antwoorden helpen het CLB om te oordelen of uw kind baat heeft bij een onderzoek van het gehoor. Zo ja, dan neemt het CLB met u contact op en adviseert een gehoortest. Als er geen risicofactoren zijn, hoeft er verder niets te gebeuren.

In het 1ste leerjaar wordt bij alle kinderen het gehoor onderzocht met een korte versie van een toonaudiometrie*.

WANNEER NAAR DE NKO-ARTS?

Bij een afwijkend testresultaat zal het CLB uw kind verwijzen naar de NKO-arts* - via de huisarts - voor verder onderzoek. De NKO-arts zal dan een controle uitvoeren met bv. een uitgebreide toonaudiometrie. Bij minder goed horen zal de arts op zoek gaan naar een verklaring en zonodig verdere maatregelen voorstellen.